

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol-
40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

Šiša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini.

»Naša Straža« izhaja v ponedeljek, sredo in
petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se
more govoriti vsaki dan samo od 11. do
12. ure. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprete reklamacije so poštne proste.
Telefon interurban št. 113.

76. številka.

MARIBOR, dne 24. avgusta 1925.

Letnik I.

Socijalna reakcionarnost.

V ozadju RR sporazuma, pri katerem so se radičev-
ci vsemu odrekli in od radikalov ničesar ne zahtevajo,
mora stati posebna moč, ki ne polaga nobene važnosti
na načela in na ljudske življenjske interese. Te moči ni
treba iskati, ker se sama na vseh korakih odkriva. Ta
moč je velekapitalizem in sicer sporazumljeni vele-
kapitalizem Beograda in Zagreba.

Med velekapitalom Beograda in Zagreba se je dolga
leta bil najostrejši boj s precej neenakim orožjem. Beo-
grajski velekapitalisti so bili na boljšem, ker so imeli
v sami vladi in okrog vlade svoje zaupnike, ki so jih o
vsaki stvari pravočasno obvestili. O vsaki spremembi na
finančnem, trgovinskem in carinskem polju so bili beo-
grajski velekapitalisti pravočasno informirani, da so
lahko svoje posle temu primerno uravnali in zavarovali
in da so vse spremembe težko prizadevale le zagrebške
velekapitaliste. Boj in če je tudi z neenakim orožjem,
pa postane sčasoma za oba bojavnika težek ter škodljiv
in tako so morali beograjski velekapitalisti začeti misliti
na izmirjenje z zagrebškim tekmečem, ki za boj končno
tudi ni imela slaba orožja. K premirju in končno k po-
botanju so privedla nova gospodarska in trgovinska
pota, ki se ne dajo deliti in pri katerih je izključeno, da
bi zamogel eden tekmeec drugega popolnoma izpodriniti.

Taka nova pota so bila podana z dogotovitvijo liške
železnice. Te železnice beograjski kapitalisti ne morejo
sami okupirati, ker so zagrebški tekmeči bližje, bojkot-
tirati pa kaj takega tudi ne kaže, ker bi s tem na tej progi
zagrebški velekapitalisti postali neomejeni gospodarji
ter bi končno tudi dosegli velike dobičke. Položaj, ki je
nastal z gotovo liško železnico, poleg raznih skupnih
interesov obeh velekapitalističnih skupin, je povzročil,
da so velekapitalisti v Beogradu pritisnili na radikale,
velekapitalisti v Zagrebu pa na radičevce z zahtevo po-
litičnega sporazuma.

V enem od svojih številnih govorov na zagrebških
proslavah je Radič omenil, da se je hrvatsko seljaštvo
združilo s podjetniško inteligenco. S tem je odkril glavne
gonilne sile svojega brezpogojnega sporazuma z radi-
kali. Kar se združenja tiče, je seveda stvar taka, da je
vodstvo HSS podvrglo svoje seljaške pristaše interesom
zagrebških velekapitalistov. To se je videlo že tedaj, ko
se je ravno v »Jutarnjem listu« ustoličila »naročita
stran« s svojim propagiranjem brezpogojnega RR spo-
razuma. Podjetniška inteligenca je dala Stjepanu Radi-
ču svoje instrukcije. Mož se po njih vestno ravna in ne-
davno je že proslavljal seljaštvo kot mirotvorno, popol-
noma zatopljeno v svojo grudo in udano v negotovosti,
kaj bo iz nje izrastlo ter grajal delavce češ, da so brez-
obzirno borbeni ter da delajo nemir s svojimi mezdni-
mi gibanji, štrajki itd. Ko Radič tako govori, pa v držav-
nih rudnikih odpuščajo rudarje, znižujejo plače in po-
daljšujejo delovni čas, kar seveda vneta in še ostrejša
posnemajo tudi privatna podjetja.

Z RR sporazumom se družijo silno naraščanje soci-
alne reakcionarnosti. Eden od sporazumaških listov
je, ob priliki zagrebških proslav tožil, kako je silno ne-
prijetno dirnilo, da so se neki politiki in še bolj njih
sorodniki brezobzirno rinili v ospredje ter se mešali med
kraljevo spremstvo. To brezobzirno rinjenje naprej je
točna slika dobe, ustvarjene z RR sporazumom, ko se
narodu ničesar ne nudi ter se samo neprestano laska
hrvatskemu in srbskemu seljaku, da sta dobra in mirna
ter da naj tako tudi čakata, ker je vse v najboljših rokah
ljudi, ki hočejo naprej. To hvalisanje kmetskega ljud-
stva in uspavanje z lepimi obljubami pa spremlja krut
napad na delavstvo v celi državi.

Radič, ki je tako brezobzirno prejšnja načela svoje
politike proglasil za navadno taktiko ter sedaj vsa PP
politična načela predstavlja kot dobrobit hrvatstva, je
bil gotovo takoj sporazumljen z organiziranim napadom
na delavstvo. On dobro ve, da so velike dalavske množice
sledile njegovim prejšnjim političnim šlagerjem, ker v
levičarski smeri niso imele nobene izbire in da za novo
politiko od delavske strani nima pričakovati prav no-
benega odobrenja in sploh nobenih volilnih glasov. De-
lavski svet je za novo Radičevsko politiko mrtev in zato
je Radič tudi drage volje na razpolago velekapitalistom,
da se ta svet tudi eksistenčno ubije. — tgr

Politične beležke.

Politično zatišje. Vladno delo počiva, ker tudi mi-
nistri, ki niso na letoviščih, prav malo prihajajo v Beo-
grad. Vedno potujejo na Bled, v Karlove Vari in dru-
gam. Politično zatišje prekinejo samo Radičevi obiski
in njegove izjave. Danes nastopijo svojo dolžnost novi
državni podtajniki in ob tej priliki se pričakuje, da bo-
do prišli v Beograd tudi ministri, katerim so ti po-
dajniki dodeljeni. Notranji minister Maksimović se je na
povratku iz Karlovih Vari zaustavil na Bledu in prič-
akuje se, da bo ob tej priliki dobil podpise na večje število
ukazov glede upravnih mest in funkcionarjev. — tgr

O amnestiji. Precej časa se že govori o veliki am-
nestiji vojaških in političnih krivcev. Zatrjevalo se je,
da bo to amnestijo podpisal kralj povodom poseta za-
grebskih svečanosti, ko se pa to ni zgodilo, se je pa de-
jalo, da je za stvar potrebna poprej seja ministrskega
sveta. Malo pred zagrebškimi svečanostmi je pa bila
seja ministrskega sveta, a se o amnestiji ni razpravljalo.
Pač pa se je že poprej govorilo, da so radičevci želeli
amnestijo hrvatskih vojakov, ki so zasledovani in kaz-
novani radi raznih republikanskih izjav. Po listih se je
čitalo, da vojni minister take amnestije iz načelnega
stališča ne odobrava in potem so se vršila med vojnim
in drugimi ministri razna posvetovanja, o katerih se da
sklepati, da ima vojni minister glavno besedo. Amnesti-
ja vojaških in političnih krivcev se lahko tudi izda, a
ni nobenega razloga, da bi se smatralo to za nekaj po-
sebnega. Ko so Radič in drugi voditelji prejšnje HRSS
potom abolicije prišli iz zapora, je naravno, da se mora
tudi ustaviti preganjanje vseh onih, ki so sledili tem
političnim voditeljem. Če so krivde vodstva Radičeve
stranke pozabljene in oproščene in je vodstvo te stranke
prišlo tudi na vladu, se morajo po principu pravičnosti
pozabiti in oprostiti vse krivde navadnih sotrudnikov
in somišljenikov prejšnje Radičeve politike. Pod pre-
tvezo velike nevarnosti prejšnje Radičeve politike je bilo
stavljeno veliko število ljudi izven zakona. Navadna
ovadba političnega nasprotnika je zadostovala, da je bil
človek odpuščen iz službe, premeščen in celo zaprt. Še
danes je po Hrvatskem in tudi drugod na sto in sto pre-
ganjanih ljudi in uničenih eksistenc. Radič je svojo
prejšnjo politiko označil za navadno taktiko in ko se je
to vzelo na znanje, po pravem sploh ne more biti govora
o kaki krivdi pristašev te »taktike«. Iz vodstva Radičeve
stranke so prišli slučajno v vladu samo ljudje, ki pod
obznanu niso ničesar pretrpeli. Ti štirje ministri pa mo-
rajo poznati veliko število onih, ki so radi njihove pre-
jšnje politike trpeli ter še trpijo in če se jim posreči iz-
poslovati še tako obsežno amnestijo, ne smejo o tem na
noben način govoriti kot o kaki svoji zaslugi. — tgr

O realni politiki. Režimski agitatorji zlasti vodilni
radičevci govorijo neprestano o silno realni in koristni
politiki. Tako so govorili že tedaj, ko se je sedanja vlada
snovala, a ko so radičevci v njej dobili štiri najnižja
mesta, je Stjepan Radič širokopotezno izjavil, kaj zato,
da imamo samo ta štiri mesta, ko je pa cela vlada naša
ravno tako, kakor radikalna. Drugi pribojnik tega re-
žima, ki si ne morejo privoščiti tolike širokopoteznosti,
pa zatrjujejo, da so dobili na Hrvatskem in v Dalmaciji
radičevci najmanj toliko oblasti in veljave, kot so jo ime-
li poprej v PP vladi samostojni demokrati. Ta je seveda
prazna. Dočim so poprej samostojni demokrati, ministri ta
koj ko so vstopili v ministrsko sobo, že telefonično na-
stavljali svoje pristaše, druge pa premeščali, ne morejo
radičevci niti potom ministrskega sveta malih stvari
izprositi. Če ima kdo oblast in vpliv, se to takoj občuti.
V Pribečevičevi dobi je svet to prav dobro občutil na
lastni koži, in se danes ne bo dal varati od radičevskega
velikega hvalisanja o oblasti in veljavi. V mnogih stva-
reh je Radič danes miri in tolaži, naj se potrpi in po-
čaka. Koliko bode zaleglo njegovo mirjenje in obetanje,
ko je pa od lani sam tako dobro znan kot največji ne-
strupenec? Od Davidovičeve vlade je že v 24 urah vse mo-
goče zahteval. Pozneje se je malo premislil in je na ne-
kem shodu tudi ljudi miril, naj še nekaj časa potrpijo,
ker se mora popravljati zlo tam, kjer je najhujše, kakor
na primer v južni Srbiji, kjer se ljudi mori in hiše za-
žiga. Dan ali dva pozneje ga je pa zopet zgrabila ne-
strpnost in ni samo vse mogoče zahteval, ampak tudi
grozil. — Po vsem tem bodo gotovo tudi hrvatski kmeti
presojali Radičevo »realno politiko«. — tgr

Radič drugi v Beogradu. Takoj ob prihodu v Beograd
je Stjepan Radič napovedal svojo pot v Knjaževac, da se
tam razgovori z radikalnim prvakom Aco Stanojevičem,
in da si v boljše spoznanje preteklosti radikalne stranke
razgleda kraje hajduka Veljaka. Ko se je pa vrnil v beograjsko
okolico, kjer je gojenkam gospodinske šole držal
govor, da je v njegovem imenu že cel program, »ker iz-
haja ime Radič iz raditi (delati) in ljubiti«, je pa v Beo-
gradu že našel Aco Stanojeviča. Pravijo, da radikali niso
hoteli pustiti Radiča med svoje seljake in so zato Aco
Stanojeviča nujno poklicali v Beograd. Zunanjega ministra
dr. Ninčiča, pri katerem je bil najprej na posvetovanju,
potem pa na obedu, je Radič takole povzdignil: »Lahko
vam samo to rečem, da je dr. Ninčič superioren človek.«
Razgovarjal se je tudi s predsednikom radikalnega kluba
Ljubo Živkovičem. Tega je poprej pozabil imenovati »pa-
trijarha sporazuma« in je sedaj to v polni meri popravil.
O tem sestanku se je Radič takole izjavljal: Govorila sva
o tem, kako naj bi se sporazum izvajal. Mnogo vprašanj
sva rešila in rečem vam, da bo naša država v treh letih
najbolj urejena v Evropi. Nisem vedel, da je Ljubo Živ-
kovič tako kulturn človek. Govori izvrstno francoski, zna
diplomatsko zgodovino, sicer samo ono starejšo; često in
dobro je citiral Gladstona, Gorčakova in druge. Prav do-
bro pozna strukturo in zgodovino radikalne stranke, naših
razmer pa ne pozna. Ker pa jaz te tako dobro poznam, sva
se najbolje razumela. Popila sva celo morje jogurta (kis-

lega mleka), to je krasno! — Z Aco Stanojevičem se je
tudi prav na dolgo razgovarjal in ko so tega potem po-
vpraševali, o čem sta govorila, je resignirano odvrnil:
»Radič je mnogo govoril, a kdo naj vse to ponovi!« —
Pa ne samo o teh treh sestankih, ampak še o marsičem
je Radič govoril novinarjem. Najprej jih je pa prosil, naj
zapišejo, da ni ministrstev inšpiciral, kakor se je ponekod
napačno omenjalo, ampak da je samo obiskoval svoje pri-
jatelje ter se o marsičem tudi informiral s pravico šefa
druge najmočnejše stranke. Glede preobrata svoje politike
je izjavil, da je vendarle ohranil vse najvažnejše: parla-
mentarizem in seljaško demokracijo. — Očita se, je dejal,
da Pašić in jaz diktirava. To pa ni diktatura, ampak stran-
kina disciplina. Mi nismo tako, kakor n. pr. zemljoradniki,
ki za vsako malenkost sklepajo in razpravljajo v klubu,
čeprav jih je samo pet. Na razna politična vprašanja je na
kratko odgovoril, da se na vladi drugače misli kot pa v
opoziciji. O Ljubi Davidoviču je zopet dejal, da je sicer
dober in pošten, a da ni za politiko in da je res prava sre-
ča, da je naloga sporazuma pripadla Pašiću. — tgr

Kje so bili člani vlade? Predno sta z balkona
Seljaškega Doma pri zagrebških proslavah spregovorila
ministra Ninčič in Maksimović, je moral Stjepan Radič
še razložiti, da so prišli zastopniki vlade v glavnem na
proslavo tisočletnice. »Hrvat« sedaj vprašuje, kje so
pravzaprav bili ministri: ali na tisočletnici ali na hrvat-
sko sokolskem zletu? Tam, kjer so se pojavili in kjer so
govorili, je bila v glavnem hrvatsko sokolska proslava
in kar je še bilo najbolj v zvezi s tisočletnico, to so mi-
nistri spregledali ali pa nalašč črtali iz svojega progra-
ma. Če so prišli samo na proslavo tisočletnice, ne bi
smeli biti tam, kjer je bil izključno sokolski del pro-
slave, pač pa bi morali prisostvovati osnovanju spomin-
skega hrama ali mogile. Tu so v spomin tisočletnice po-
lagali zastopniki hrvatskih krajev staro in novo zgodo-
vinsko zemljo, zemljo, ki je prepojena s krvjo Hrvatov,
ki so branili slovanstvo pred Turki, kakor tudi zemljo iz
torišča sedanjih za Hrvatsko zgodovinskih dogodkov.
Kam so se ob tej priliki zatekli radičevski ministri,
vprašuje »Hrvat«. Vsak bi lahko iz kateregakoli sela
prinesel nekaj batin, s katerimi so bili pretepeni hrvat-
ski seljaki radi njih in radi njihovih političnih naukov.
Te batine bi lahko sežgali in pepel raztrosili po mogili,
kamor tako dobro spada. — tgr

Po svetu.

Francoska ofenziva v Maroku. Po dolghih priprava-
h so pričeli končno Francozi proti Abd-el-Krimu z ofen-
zivo. Po njihovih poročilih so zmagali na celi črti ter
prisilili Rifance na umik. Številna plemena, ki so od-
padla tekom vojne od Francozov, so zaprosila za mir. Z
umikanjem Rifancev je odvrnjena nevarnost, da zasede-
jo Fez. Abd-el-Krim je vključil umiku svojih čet ostal
trdovraten ter zavrača francoske in španske odposlance,
ki mu ponujajo mirovna pogajanja.

Vprašanje Mosula. Z zasedanjem Zveze narodov
stopa zopet v ospredje vprašanje Mosula, za katerega se
trgata Anglija in Turčija od Lausanskega miru sem.
Takrat sta obe državi pristali na devetmesečni rok za
pogajanja in če te ne uspejo, da se podnese spor v re-
šenje Ligi narodov. Turki zahtevajo mosulski vilajet
zase, ker je prebivalstvo turškega in kurdskega pokolje-
nja, Angleži bi ga pa radi bogatih petrolejskih vrelcev,
katere eksploatirajo, priključili državi Irak, ki stoji pod
njegovim protektoratom. Liga narodov je poslala v Mo-
sul komisijo, ki je na licu mesta pregledala položaj ter
podnesla sedaj svoje mišljenje, v katerem skuša najti
neko srednjo pot ter zadovoljiti obe državi, kar pa se ni
posrečilo. Komisija je izjavila, da ima iz narodnostnega
stališča Turčija pravico do Mosula, z gospodarskega
stališča pa je potrebno, da ostane še nadalje pod an-
gleškim nadzorstvom.

Spremembe v ruski diplomaciji. Iz Pekinga je od-
poklican ruski poslanik Karahan. Dosedanji komisar
za zunanjo politiko Čičerin gre na daljši dopust in na
njegovo mesto pride Karahan. Čičerin se bo najbrž
umaknil ter se ne povrne več na dosedanje mesto. Ka-
rahan je znan kot eden najspretnjših sovjetskih diplo-
matov. Ze dolgo vrsto let je bil poslanik v Pekingu in
njegovi politiki se je posrečilo, pridobiti Kitajce za
sovjetsko Rusijo ter jih nahujskati proti evropskim
državam in Ameriki.

Položaj katoliške cerkve v Bolgariji. Vatikan je
imenoval za katolike orientalskega obreda na Bolgar-
skem apostolskega vizitatorja v osebi monsignora Jožefa
Roncalli. Ta gospod je rojen v Bergano in je postal koj
po posvečenju tajnik škofa v Berganu. Leta 1925 je
bil posvečen za škofa in imenovan vizitatorjem v Bolga-
riji. Nekaj dni po onem groznem atentatu v Sofiji je
dospel tjejak in od tedaj potuje od ene katoliške občine
do druge. Ker sta v Atenah in Bukarešti po en apostol-
ski delegat, v Beogradu pa celo nuncij, je upati, da bo
tudi Rocalli imenovan ali za delegata ali pa za nuncija
v Sofiji.

Vulkanski izbruhi na grških otokih. Vulkan na otoku Santorin še neprestano deluje. Njegove izbruhe spremljajo silni potresi. V okolici vulkanskega otoka se je prikazalo že več novih otokov iz morja. Morsko dno se dviguje in mogoče nastanejo tekom let v Egejskem morju nova ozemlja.

J. B. Sedivy.

Misli o modernem ženskem uprašnju.

I.

Racionalistična brezverna zapadna Evropa je propovedovala samo vero v surovo materijo. Vživanje ji je geslo, neomejeno izkoriščanje pa sredstvo. Sedaj pa že več ko deset let žanje sadove svoje setve. Kljub sklepom miru se ljudstvo ne more pomiriti. Niso še zarastli strelni jarki s travo, že se silita fizika in kemija v ospredje vseh znanosti, da usmerita in osredotočita celotno moderno znanost v misli, kako pri bodočem vojnem spopadu ubiti čim več ljudi. Medtem se dvigajo tlačeni narodi na Vzhodu. V Evropi pa ječe nezadovoljne ljudske množice pod težkimi davčnimi bremenami. Da se reši preteče nevarnosti, meče mednarodni kapitalizem z nacionalnimi frazami in z mržnjo do drugih narodov ljudstvom pesek v oči. Ko pa je uvidel, da se mu to ni popolnoma posrečilo, je napravil naskok na inteligenco. Njo hoče najprej zasušiti in potem z njeno pomočjo prisiliti ljudstvo, da bi ponižno poljubilo bič, ki je njemu namenjen.

Bogu odtujena učeča se mladina se je hlastno oprijela evangelija uživanja. Zapustila je pot, ki so se je pod vodstvom Cerkve in tradicije držali naši predniki. Razrušila je vse verske in moralne ograde in meje ter mirno išče karijero na velikem in neomejenem polju, ki se odpira pred njegovimi očmi. Preveč napenja svoje živce, da ne bi postala razdražljiva. Mlakužavo ozračje sodobnega uživanja jo je napravilo skoraj nesposobno, da se prilagodi življenju, ki zahteva trpljenje, napore in žrtve. Omajana ali izgubljena vera v Boga, zmedenost pojmov, nejasnost in hipotetičnost številnih filozofskih sistemov, venomer vrsteče se novosti in prerani razvoj preveč racionalistično izobraženega in samemu sebi prepuščenega mladega duha silijo modernega izobraženca v pustolovščine. Ne znanost, ne slava, ne oblast, ne ljubezen ne zadovoljijo njegovih želj. Razdražen vsled nenasičenih potreb in nečimernega uživanja se naposled zruši na razvalinah lastne osebe, če ji s samomorom ni že prej napravil konca.

Praktično se tak način življenja očitno kaže v naglem pojemanju sklepanja zakonskih zvez med izobraženstvom, v številnih ločitvah in razdrapanih družinskih razmerah. Moderni človek noče družine, ki zahteva žrtve, zlasti pa se boji otroka, ki mu najbolj moti uživanje. Vsa naša mesta očitujejo čim dalje bolj to žalostno sliko. Prednjači pa seveda v tem oziru Beograd, ki hoče v slabih straneh nadkriljevati celo Pariz. Framasoni sami so se že ustrašili svojega dela. Če bi sklepanje zakonov šlo v istem razmerju naprej kakor zadnjih pet let, ne bi bilo leta 1935, torej čez deset let, v Beogradu več nobene poroke. 3000 divjih zakonov, ki trajajo navadno samo nekaj mesecev ali let in pa ugotovitev, da ima vsak zakon v Beogradu povprečno samo

enega otroka, mora dati tudi Slovincem misliti; saj naši ljudje suženjskih duš zelo radi proglasijo pri nas za moderno in dobro, kar ima Beograd slabega.

V takih razmerah vzrasla sedanja meščanska mladina se ne more navduševati za življenje na kmetih. Zato se izogiblje učiteljske in sili v srednje šole, da si preko vseučilišča zasigura življenje v mestu. V tem oziru ne dela nobene izjeme ženska mladina.

Sedanja doba je prisilila mlado dekle, da začne misliti na samostojno borbo za kruh. Brez vsake priprave za kak samostojni poklic čakati ženina in se pripravljati samo za družinsko življenje, bi pomenilo za večino uradniških hčer ostati po očetovi smrti brez kruha, če se jim ne bi posrečilo osnovati družinsko gnezdo. Že samo stanu primerna nošnja mestnega dekleta je tako draga, da očetova plača komaj zadovolji eno hčer. Mestne gospodične pa vendar hočejo biti moderne! Radi tega mora oče gledati, da da hčer čimprej od hiše. Ne majhen vzrok ženskega navala v pridobitne službe je tudi osiguranje za slučaj nagle moževe smrti ali zakonske ločitve, ki vsled naraščajoče pokvarjenosti stalno narašča.

Zlasti v svobodomiselnih bogatih krogih je mnogo ženske mladine, ki hoče dokazati ne samo s cigareto v ustih, s kratkimi lasmi in s palico v roki, da ne zaostajajo za moškimi, temveč tudi s vseučilišnimi diplomami. Ni jim za borbo »z uma svitlim mečem«, kakor tudi večini modernih moških ne. Le to bi rade dosegle, da bi moderna morala priznala tudi njim vse to, kar dovoljuje moškemu lahkoživcu. Svoboda uživanja je marsikateri dijakini pagib za študij.

Tako pač ni čudno, če so vse ženske gimnazije prenapolnjene in če so se nekdanje moške gimnazije pretvorile v mešane ali pa celo v ženske šole. Ženske se niso samo v velikem številu posvetile študiju, ampak bodo skoraj prekosile moške. To se je že zgodilo na beograjski univerzi, kjer je bilo v preteklem šolskem letu od 1528 slušateljev filozofske fakultete 838 žensk, a samo 689 moških. Zanimivo je, da se tudi na medicinski fakulteti pojavljajo na vseh univerzah v velikem številu, dočim so na tehniko in pravo zelo redke. Najbolj so zastopane tistih skupinah, kjer ni treba globokega razmišljanja, temveč se lahko udeležujejo mehanični spomin in čustvo. Če že katera zabodi v skupino za čisto filozofijo ali matematiko, hitro poišče primernejšo grupo. Tiste redke ženske, ki delajo izjemo na teh skupinah, pa so brez izrazitih ženskih vsebin, bodisi da so jih izgubile, ali pa jih sploh niso imele.

Nič nenaravnega ni, če imajo visokošolke na skupini za francosko, kakor tudi za srbsko in jugoslovansko književnost tričetrtinsko večino. Kaj pač moderni dami bolj ugaja, ko citanje pesmi in romanov, posebno če so poslajeni z lepim jezikom in lascivnostjo! Ali je kaj bolj imenitnega, kakor se postaviti v družbi s poznanjem tako oboževane francoske literature?

Iz Slovenije.

O prelevitvi samostojnih demokratov poroča »Narodni Dnevnik« od sobote. Ljubljanski samostojni demokrati se hočejo »radikalizirati« potom ene skupine radikalov (dr. Zupanič in prof. Presl), ki je bila pri volitvah za nacionalni blok, potem pa nameravajo vse radikalne organizacije spraviti pod svojo komando. Novi »radikali« bi v Ljubljani prave radikale prevpili ter postavili svoj »mestni odbor«, po deželi bi pa istotako pre-

plavili nič hudega sluteče stare radikalne organizacije. »Narodni Dnevnik« pravi, da se ta politika trojanskega konja ne bo obnesla. — tgr

Blagoslovitev Katoliškega doma v Ljutomeru. Dne 8. septembra t. l. se vrši v središču naše Prekije, v Ljutomeru, slovesna blagoslovitev in otvoritev Kat. doma po sledečem redu: Ob pol 7. uri dopoldne sprejem gostov na glavnem kolodvoru. Ob tri četrt na 10. uro sprejem gostov na kolodvoru v trgu. Ob isti uri skupen odhod od Kat. doma k službi božji v cerkev. Po sv. maši blagoslovitev Kat. doma in slavnostni govor. Za tem obhod po trgu. Ob pol enih skupni obedi v gostilnah »Triglav«, Herndl in Vaupotič. Ob pol treh popoldne večernice. Ob pol štiri-rih javna telovadba ljutomerskega Orla; nastop članov in članic ter obojega naraščaja. Po telovadbi prosta zabava. Vstopnina: sedeži 8 din., stojišče 4 din. Za okrepčila bo preskrbljeno v šotorih. V slučaju slabega vremena bo telovadna akademija v novi dvorani Kat. doma. Za polovično vožnjo je prskrbjeno. Ugodne zveze vlakov zvečer proti Ormožu in Gornji Radgoni. Naš toliko zaželeni Kat. dom je tedaj vendar enkrat dograjen, kjer bo naša mladina imela dovolj prostora za potrebno razvedrilo in učilo. Zatorej mladeniči in mladenke, strnite se še močnejše v močno falango v naši kat. prosvetnih organizacijah ter korajžno naprej po začrtani poti za križ sveti in svobodo zlato! Prijatelji od blizu in daleč, dne 8. septembra vsi v Ljutomer! — Odbor.

Na Brezje! Udeležencem sestanka in občnega zbora ZSV iz Štajerske v vednost! Da ne bo imel posebni vlak, ki odhaja iz Maribora v soboto, dne 29. avgusta, popoldne ob dveh, nepotrebne zamude na posameznih postajah, se udeleženci pozivljajo, da si preskrbe pravočasno karte, ker bo imel vlak na posameznih postajah kratke postanke. Po prihodu na Brezje bo skupna romarska pobožnost s pozdravnim govorom bivšega vojnega kurata č. g. Miroslava Rataj kaplana v Žalcu, z nato sledečimi petimi litanijami. Spored nedeljske slavnosti pa je bil že itak razglašen po časopisih. Vendar pa še dobijo udeleženci na vlaku natančen spored. Vrnitev posebnega vlaka iz Otoč bo v nedeljo, dne 30. t. m., popoldne ob petih. Dovoljena pa je vrnitev še tudi v pondeljek, ker še ugodnost polovične vožnje tudi za ta dan velja. Za nadaljna pojasnila je radevolje na razpolago — pododbor ZSV v Mariboru.

Zveza slovenskih vojakov iz svetovne vojne. Samo še nekaj dni nas loči od sestanka na Brezjah. Vabijo se ponovno vsi, ki so prestali gorje in bridkosti svetovne vojne brez razlike strank in mišljenja, da pohitite ta dan na Brezje, kjer si bomo po dolgem času zopet stisnili roke in bratsko pogovorili. Za tovariše iz bivše Štajerske bo vozil posebni vlak v soboto, 29. t. m. ob 2. uri popoldne iz Maribora. Vsi, ki ste doma ob tej progii, se poslužite posebnega vlaka. Izkaznice za polovično vožnjo boste dobili na Brezjah. Spravite dobro vozni listek, ki ga kupite na vaši domači postaji, ne oddajte ga nikjer nikomur, ker velja tudi za vožnjo nazaj.

Novice iz Ljubnega. Dne 17. t. m. smo priredili romanje k Sv. Križu pri Belih vodah. Romanja, ki ga je vodil č. g. kaplan Ocvirk, se je udeležilo okoli 50 ljudi. Šli smo čez Komen. Zvečer smo imeli pri Sv. Križu petelitanje Matere Božje, ki jih je opravil naš bivši gospod kaplan Vrhnjak, ki je prihitel iz Dobrne, da vidi svoje nekdanje ljubenske ovčice. Romanji smo bili z romanjem jako zadovoljni, zlasti, ker se nam je nazaj grede pri Visočniku postreglo s črešnjami in kislim mlekom. Vreme smo imeli ugodno. — Naše kmetijsko društvo se je razdružilo in prešlo v likvidacijo. Zdaj imamo dve

Nekaj zgodovine „Kat. društva rokod. pomočnikov“ v Mariboru.

K DRUSTVENI 70 LETNICI.

(Dalje.)

5. Društveni stani.

Prvo svojo sobo je dobilo novoustanovljeno društvo Katoliških pomočnikov v Mariboru od mestne občine v mestni bolnici in preskrbovalnici, ki je stala na mestu sedanje glavne pošte na oglu Stolne in Zupnijske ulice; zadnja se je takrat razprostirala do stolnice oz. mestne župnijske cerkve (del nje je sedaj Orožnova ulica.) V tej od mesta brezplačno prepuščen sobi je društvo preživelo svojih prvih deset let. Za gledališke predstave so dobili na razpolago sosednjo šolsko sobo. Šola se je tikala bolnice.

Ko je pa postala ona soba društvu le premajhna, si je poiskalo večjo dvorano v Stolni ulici 8, v Geigerjevi hiši v prvem nadstropju (danes gostilna Mösha). Mestna občina jim je še plačevala dve leti k stanarini 30 gld. Tu pa so ostali samo dobrih 16 mesecev in so se preselili v novi stan na »Schmidplatz« danes Vodnikov trg št. 2. Selitev se je vršila 1. januarja 1868. V novem stanu je ostalo društvo 4 in pol leta. Društvo je dobilo pozneje večjo dvorano v prvem nadstropju v Girstmayrjevi hiši, Vetrinjska ulica 26. Tje se je društvo preselilo 1. julija 1872. Tam si je omislilo tudi večji oder in tam jih je obiskal oktobra leta 1879 ob priložnosti »vinske trgatve« centralni predsednik, vojni škof dr. Anton Gruscha.

Novi društveni predsednik g. Heržič pa je kmalu po svojem nastopu preskrbel katoliškemu rokodelskemu društvu bližnji lokal, v Lekarniški ulici št. 6 v prvem nadstropju, v hiši g. Tscheligi-ja, ki je društvu tudi biljard proti mesečnemu odplačilu nabavil. Tukaj si je društvo najprej preskrbelo nov moderni oder in se v dvorano preselilo s 1. julijem 1880. Tukaj je imelo

društvo svoj dom v celem 40 let. Med svetovno vojno so dvorano zasedli vojaki; po polomu Avstrije pa jo je gostilniška zadruga, ki je imela v isti hiši svoj sedež, porabila za skladišče. Le napornemu trudu sedanjega društvenega tajnika, g. Dragota Tratnik, se je posrečilo, do je društvo dobilo zopet svojo dolgoletno dvorano. On in starosta Konečnik sta začela raztresene člane zopet zbirati in je društvo 1. julija 1919 dvorano zopet zasedlo. Katoliški pomočniki so postali tudi člani raznih drugih katoliških organizacij, ki so tudi društveno dvorano za svoje shode porabljali, tako Orli, Ljudski oder, Krščansko socialna zveza, Slov. kmečka zveza, Orlice itd. Gmotno se je sicer s tem stanje društva katoliških pomočnikov boljšalo, pa za njegove člane v tednu ni bilo skoraj enega večera več na razpolago. To je škodovalo društveni disciplini in člani so se zopet začeli porazgubljati. S 1. julijem 1924 pa je moralo društvo svoj lokal zapustiti, bilo je takorekoč na cesto postavljeno. Ako hoče katoliško pomočniško društvo od tega časa imeti kak shod, mora drugod prositi za gostoljubnost, kar kajpada rednemu društvu življenju ni v korist.

Tudi v tej dvorani je 8. decembra 1884 obiskal društvo centralni predsednik dr. Anton Gruscha v spremstvu graškega škofijskega predsednika kanonika Jan. Wöhra, ki je ravno takrat zidal v Gradcu sedanji rokodelski dom.

Sicer pa so tudi v Mariboru mislili na svoj lastni dom. Prvo podbudo je bržčas dal mariborski vladika Jakob Maksimilijan, ko je 13. julija 1886 določil svoto 1000 gld. za zidanje katoliškega rokodelskega doma. Ko mu je potem društvo po svojem predsedništvu in rediteljih 1. avgusta 1888 čestitalo k njegovemu zlatemu duhovništvu, je knezoškof onih 1000 gld. v ta namen tudi izročil. Že 15. septembra 1887 so člani v sami dvorani izobesili nabiralnik za nabiranje darov za lastni društveni dom, 1889 pa so priredili v isti namen gledališko predstavo.

Ustanovil se je poseben staveni odbor za lastni društveni dom. Predsedovala sta knez Hugo Windischgrätz in grof Alfonz Zabeo; nadaljni člani odbora so bili: Mestni in stolni župnik Bohinec, ravnatelj bogoslovnice Herg, društveni predsednik dr. Feuš, podpredsednik Heber, starosta Bečela, podstarosta Fr. Nerat

in dva častna člana Kager in Görlich. Svojo prvo sejo je imel odbor dne 14. decembra 1890, ker se je sklenilo, da se ne nakupi za društveni dom kaka stara hiša, ampak da se zida nova.

Druga odborova seja je bila 25. januarja 1891; kaj se je na tej seji sklepalo, ni znano, tudi ne, če je li kakšna nadaljna seja bila. Društvena kronika omenja, da se je podjetje razbilo ob vprašanju gmotnih pripomočkov.

Tako je ostalo društvo še tudi nadalje brez svojega lastnega doma. Že v ta namen nabrane vsote so se porabile v druge društvene namene. Zalibog! Ker danes na lastni dom misliti ni pri tako majhnem številu članov in pri blagajni, ki še jedva zadostuje za tekoče stroške, brez da bi mogli pri tem misliti na najemnino za najeto sobo. Edino, ako bi se društva usmilil kakšni izredni dobrotnik, smemo misliti na najeto sobo, ki pa je neobhodna društvena potreba. Dokler se ne morejo društveniki redno zbirati v svoji društveni sobi, dokler nimajo zopet svoje čitalnice, svoje knjižnice, čebelice in bolniške blagajne — in za vse to je lastna soba potrebna, bode društvo v kljub naporom poedincev — nezadovolj!

6. Društveno vodstvo.

Glavno delo pri vsakem društvu leži na ramah vodstva. Od delavnosti vodstva je odvisen procvit društva.

Vsako krajevno Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov obstoji iz vodstva ali načelstva, ki sestoji iz članov, ki deloma ne pripadajo društvnikom, deloma pa so od društvnikov iz njihove srede izvoljeni. K prvi kategoriji pripadata predsednik in njegov namestnik, deloma tajnik in blagajnik, ki pa sta lahko tudi društvena člani; iz zadnjih pa so starosta in njegov namestnik ter reditelji, ki se volijo primeroma številu društvnikov. Predsednik in podpredsednik morata vedno biti katoliška duhovna. Prvega voli skupno predsedništvo in ga — po nekaterih pravilih — predlaga škofu v imenovanje.

V naslednjih vrstah hočemo podati vrsto predsednikov in podpredsednikov Katoliškega pomočniškega društva, potem pa imenik vseh starost.

socialistični konzumni društvi. — Pri zadnjih volitvah v narodno skupščino je dobil Radič pri nas precej glasov. Tisti, ki so ga volili, so sedaj spoznali, kako jih je grdo »farbal« s svojo republiko. Pri prihodnjih volitvah mu bodo pokazali figo. — Noetov.

Permanentne legitimacije za letošnji velesojm velja jo 50 D in upravičujejo imetnika do poljubnega večkratnega vstopa na sejmišče. Poleg tega pa upravičujejo letos tudi do brezplačnega vstopa na vinski prostor po 6. uri zvečer, tako, da se vsakemu obiskovalcu izplača nakup legitimacije, ki mu velja za ves čas trajanja sejma in nudi enajst dni poučne zabave in užitka. Tudi si kipec ne more ogledati izdelke, ki ga zanimajo naenkrat, marveč se jih mora ogledati večkrat.

Osebo vabljenje v Beogradu. Uprava Ljubljanskega velesojma je poslala v Beograd svojega stalnega delegata, ravnatelja Trgovske akademije gospoda dr. L. L. Böhma, da osebo v deputaciji vabi najodličnejše osebnosti k otvoritvi letošnjega velesojma, 29. t. m.

Svečanosti pri Sv. Rupertu nad Laškim. Letos bo v št. Rupertu nad Laškim lepa nedelja 30. avgusta. Ob enem bo obhajal gospod župnik Avguštin Jager 25 letnico mašništva ali srebrno sv. mašo ter god (28. avgust dan sv. Avguštin). Novo sv. mašo je imel pred 25 leti 1900, 2. septembra v župnijski cerkvi Sv. Jakoba v Slov. goricah. Pridigal bode gospod dr. Ivan Zagar, župnik v Dobju. — V nedeljo, 23. avgusta bo na Svetini v cerkvi Sv. Križa, župnika Sv. Rupert, blagoslovljenje popravljenega umetniškega križa, ki je napravljen po vzoru slavnega kiparja Riemenschneider-ja. Križ si je ogledal in fotografiral ter pisal o njem državni konservator dr. Stelč iz Ljubljane. Popravil je križ znani kipar Ivan Sojč iz Maribora. K slavnosti pride tudi gospod Jakob Gašparič, sedaj župnik v Trbovljah, poprej župnik v št. Rupertu.

Dnevne novice.

ZNIŽANJE RUDARSKIH PLAČ.

Ker državni rudniki ne nosijo dovolj dohodkov, je direkcija državnih rudnikov posegla po svojem razumevanju in občutku po najbolj pripravnem sredstvu — znižanju rudarskih plač, odpuščanju rudarjev in podaljšanju delovnega časa. Socialno nazadnjaštvo, brez vestnost in brezobzirnost je pri nas že tako globoko vkoreninjena, da se vse to tudi smatra in hvali kot začetek varčevanja.

Pred sklepom znižanja delavskih plač se ni niti mislilo na slabe strani pri upravi državnih rudnikov, ni se mislilo na to, da bi se mogla uprava spremeniti, ampak brez vsega se je poseglo po delavskih plačah. Nikdo ni mislil pri tem, da upravljajo rudarji najtežje delo v vedni smrtni nevarnosti, da imajo za to delo pravico do zadostnega zaslužka in da končno niso krivi slabih rudniških dohodkov delavci, ki premog izkopljejo, ampak oni, ki ga ne znajo dobro vnovečiti.

Povprečno zasluži rudar, pa najsibo v državnih ali privatnih rudnikih, mesečno od 1000 do 1200 dinarjev. **Od vseh držav so pri nas rudarske plače najnižje, premog je pa najdražji.** Te brezprimerno nizke plače pa hoče uprava državnih rudnikov še znižati, in sicer tako, da bi rudar zaslužil mesečno povprečno nekaj nad 800 dinarjev.

Ljudje, ki so zasnovali ta napad na rudarje, pa to, kar rudar zasluži v enem mesecu za svojo družino, porabijo za sebe v par dneh, če že ne v enem samem dnevu. V lastnem žepu jim je tisoč dinarjev drobiž, pri rudarju se jim pa to zdi prav primerno za znižanje in za varčevanje. Ta napad na rudarje je višek socialne reakcionarnosti in silna sramota.

Kar se tiče varčevanja naj se to začne zgoraj, ne pa spodaj pri rudarjih. V Zagrebu se je še nedavno govorilo, da bomo prišli od 18 ministrstev kmalu na dvanaest, potem pa na deset, da bo državna uprava manj stala. O tem pa ni ne duha ne sluha, ampak vlada ima z državnimi podtajniki vred že okrog 24 mest in za razne komisije ter delegacije se poleg ogromnih ministrskih plač še vedno uporabljajo ogromne svote. Štirje rudarji-kopači enega rova skupaj ne zaslužijo toliko v enem letu, kolikor ima en minister na plači, dokladah in dijeta kakega večjega potovanja v enem mesecu.

Podrobno in natančno preračunani izdatki za minimum mesečne prehrane male delavske družine znašajo nad 900 dinarjev. Po nameravanem znižanju rudarskih mezd bi pa rudar mesečno zaslužil okroglo 100 dinarjev manj kot bi moral imeti neobhodno za najpotrebnejšo hrano. Če pri sedanjih plačah ni dovolj sredstev za obleko in za vse drugo, ob nameravanem znižanju bi pa rudarji s svojimi družinami v najkrajšem času popolnoma onemogli od lakote.

Za nameravano znižanje rudarskih plač ni prav nobenega izgovora in je že dovolj socialne krivice v tem, če ostanejo rudarske plače kakor doslej na celem svetu najnižje. — tgr

Grob na Lovčenu. Kakor smo že poročali, dogotavljajo na Lovčenu kapelo, v katero bodo na svečan način prenešene kosti vladike Petra Petroviča Njegoša. Ta spominska kapela bo visoka 7 metrov in zgrajena v stilu starih srbskih ustanov (zadužbin). Pri vходу bo napis v črkah srbskih zadužbin in ki bo oznanjal javnosti, da je to kapelo prenoviti dal kralj, ki na ta način izkazuje spoštovanje svojemu velikemu predniku. Sarkofag, v katerega bodo shranjene kosti vladike, bo izklesan iz marmora in bo imel napis: Petar Petrovič Njegoš 1830. — 1851. Svečanosti blagoslovitve te kapele bo prisostoval tudi kralj s kraljico. To bo prvi obisk Črne gore od strani kralja.

Bojevití dobrovoljci. V bližini Novega Sada je kraj z imenom Corug. V tem kraju je bilo lansko leto razdeljenih med dobrovoljce, ki so se preselili iz Dobrudže, 480 orolov in 7 orolov obdelanega polja. Polje bi naj ostalo dobrovoljcem samo do jeseni prihodnjega leta. Pred nekaj tedni je coruška občina izdala nalog, da se morajo pregledati dobrovoljske legitimacije, ker je obstojal sum, da marsikateri od dobrovoljcev sploh ne zasluži tega naziva. Po končanem pregledu je bilo 60 parcel odvzetih lažidobrovoljcem. Radi tega odvzeta je sklical vodja dobrovoljcev Rajko zborovanje, na katerem je bilo sklenjeno, da si bodo dobrovoljci razdelili odvzeto zemljo med seboj proti volji ter sklepu občine. Dobrovoljci so si res najeli inženjerja in ta je začel polja parcelirati. Ko je občinsko predstojništvo zvedelo o tej dobrovoljski samovolji, je poslalo 6 policajev, ki bi naj nasilnim potom preprečili deljenje zemlje. Kakor hitro so se pojavili stražniki na polju, so se zakadili v nje dobrovoljci ter jih po dolgem in širokem pretepli. Nato je naznanila občina puntarske dobrovoljce velikemu županu in notranjemu ministru za agrarno reformo. Iz Beograda je bil poslan en cel vod žandarjev, ki je aretiral šest dobrovoljskih voditeljev in jih vtaknil med štiri stene v Novem Sadu. Sedaj se je dvignilo vseh 200 dobrovoljcev iz Coruga, so si najeli advokata in ta jih je peljal k državnemu pravdniku v Novi Sad, kjer so prosili, da se izpuste njihovi zaprti kolovodje na prosto. Kaj je ukrenil gospod državni pravdnik, še ni znano.

V smrt radi prehudega pritiska davčnega vijaka. V Novem Sadu se je doigral tale tragičen slučaj: 76 let stari mizar Kristan Lerch se je ukvarjal s samomorilnimi nameni radi tega, ker je davčna oblast prehodu pritiskala na njegov žep. Hotel se je radi tega obesiti doma, a so mu to preprečili domači. Dne 17. t. m. pa je starec nenadoma izginil od doma in zapustil družini pismo, v katerem pravi, da se bo obesil, ker so ga previsoki davki popolnoma uničili. Nikdo ni videl obupnega starca od 12. t. m. in šele koncem zadnjega tedna so našli ribiči ob Donavi na drevesu visečo moško truplo, v katerem je spoznala novosadska policija mizarja Lercha. Truplo je bilo že močno razpadlo, obraz mu je bil popolnoma črn.

Razprava proti 150 kratnemu morilecu. Pred prizrenskim sodiščem se prične v kratkem razprava proti krvoločnemu razbojniku Mustafu Uke in njegovim tovarišem. Obtoženi so radi 150 umorov in mnogo drugih zločinov, katere so povzročili v okolici Prizrena za časa evakuacije. Izropali so tudi samostan sv. Marka. Za razpravo proti tem glasovitim razbojnikom vlada med prebivalstvom veliko zanimanje.

Dijakom in staršem priporočata Tiskarna sv. Cirila in nje podružnica v Aleksandrovi cesti št. 6 šolske knjige za vse šole kakor tudi svojo bogato zalogo vseh šolskih potrebščin. Podjetje se bo potrudilo za ceno, točno in solidno postrežbo. Ker je ob začetku šolskega leta naval na prodajalno vedno silno velik, zato vljudno prosimo cenj. gg. diake in njih starše, ki stanujejo v Mariboru, da se oskrbijo s knjigami in šolskimi potrebščinami že zdaj pred začetkom šolskega leta ter se na ta način pozneje izognejo dolgotrajnemu čakanju.

Borza (Avala): Zagreb roba: Wien 7.87, Trst 203.50, London 272, Newyork 55.875, Paris 263.50, Praga 166, Zürich 1086, Budapest 0.0787. Tendencia: brez posla. — Zürich: Beograd 9.225, Pariz 24.20, London 25.045, Newyork 515.50 Milan 18.80, Prag 15.275, Wien 72.55, Budapest 0.00725, Berlin 122.70, Brüssel 23.42, Madrid 74.35, Amsterdam 207.85, Bukarest 2.65, Sofija 3.75, Ate-ne 7.97.

Iz Maribora.

Stanovaleci Kolodvorske ulice vprašujejo, kaj je policija ukrenila proti znanim orjunaškim prvakom, ki so ravno pred 14. dnevi ob 4. uri zjutraj silno razgrajali, zdramili in prestrašili stanovince cele ulice ter pri tem

tako, da so lahko vsi slišali, še psovali policijskega stražnika v službi. Objava primerne oblasti ukrepa proti tem znanim in starim izgreznikom bi bila zelo umestna in potrebna iz najtehtnejših razlogov. Prvič se veliko manjši prestopki drugih ljudi takoj obesijo na veliki zvon, drugič je bil pa službujoči policijski organ žaljen pred mnogimi ljudmi, ki sedaj upravičeno vprašujejo: Ali je strogi paragraf 104 za vse, ali pa samo za nekatere?

Seja načelstva in zaupnikov mariborskega okrožja JSZ se vrši v torek, dne 25. t. m. ob 8. uri zvečer v društveni pisarni.

Državna borza dela v Mariboru. Od 16. avgusta do 22. avgusta je bilo pri tej borzi dela 230 prostih mest prijavljenih, 236 oseb je iskalo službe, v 104 slučajih je borza posredovala uspešno in 35 oseb je odpotovalo; od 1. januarja do 2. avgusta pa je bilo 4663 prostih mest prijavljenih, 6809 oseb je iskalo službe, v 1945 slučajih je borza posredovala uspešno in 518 oseb je odpotovalo. **Dr. Fran Toplak** ne ordinira do 11. septembra.

SOLSKA VPISOVANJA.

Na državni deški meščanski šoli v Mariboru je pričetek razrednih (ponavljalnih), zaključnih in zasebnih izpitov v torek, dne 25. t. m. ob 8. uri, konec v soboto, dne 29. t. m. Vpisovanje v 1. razred je v torek, dne 1. septembra, vpisovanje dosedanjih učencev v višje razrede je v sredo, dne 2. septembra, obakrat od 8. do 13. ure. Vsi novi in prejšnji učenci se morajo izkazati z zadnjim izpričevalom, novi učenci pa tudi še s krstnim listom in s potrdilom o cepljenju. V soboto, dne 5. septembra je ob 8. uri šolska maša, v ponedeljek, dne 7. septembra pričetek pouka. Eventualne izpremembe na šolski deski. — Ravnatelj.

Na dekliški meščanski šoli II. v Mariboru je vpisovanje dne 1. septembra od 8. do 12. ure. Razredni ponavljalni izpiti se vršijo v sredo 26. za učence vseh razredov. Zasebni izpiti so 27. končni pa od 28. do 31. t. m. Začetek vseh je ob 8. uri zjutraj. Ravnateljstvo.

Dekliška meščanska šola I. v Miklošičevi ulici. — Ponavljalni izpiti se bodo vršili na tem zavodu v petek, 28. t. m. ob 8. uri naprej. Izpiti za zasebne učence v soboto, 29. t. m. Vpisovanje v I.—IV. razred bo v petek, 28. avgusta od 8. do 12. in od 15. do 17. ure. Ravnateljstvo.

Državna dvorazredna trgovska šola v Mariboru. — Ponavljalni izpiti za gojence(ke) se vršijo dne 31. avgusta t. l. ob 8. uri. Vpisovanje bo dne 12. in 13. septembra od 9. do 12. ure. Otvoritvena služba božja bo dne 14. septembra. Redni pouk se prične torek, dne 15. sept. ob 8. uri. V prvi letnik se sprejemajo le učenci(ke) z malo maturo ali završenim izpitem. Absolventi prejšnjih let pa tudi brez male mature oziroma završnega izpita.

Državna realna gimnazija v Ptuj. Šolsko leto 1925-26 se prične 1. septembra 1925. Sprejemni izpit za prvi razred je v torek 1. septembra od 9. ure dalje; vpis za ta izpit je isti dan od 8. do 9. ali tudi v prejšnjih dneh predpoldne, za kar je treba prinesiti rojstni list in šolsko izpričevalo. Dosedanji in novodošli dijaki se vpisujejo v I. do VIII. razred dne 2. in 3. septembra od 10. do 11. ure. Ponavljalni izpiti se vrše od 24. do 31. avgusta po posebnem razporedi.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijanščine.

43

V resnici pa se ni približala igralcem. Poslala je Marijo k cerkvi z njeno malo varuhinjo Veroniko. Sama je nesla ostanek sladkarije staremu možu v vasi, ki je

Pozor!

Dijaki! Starši!

TISKARNA SV. CIRILA v Mariboru, Koroška cesta št. 5
in njena

PODRUŽNICA v Mariboru, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo
ima na razpolago:

1. vse šolske knjige

za gimnazijo, realko, učiteljske, trgovsko šolo, za meščanske in osnovne šole.

2. vse druge šolske potrebščine

kakor: risalne sklade, risalne deske, risala, risanke, risalni papir, zvezke, radirke, svinčnike, peresa, tuše, črnilo, rudečilo itd. — Cene zmerne. — Postrežba točna.

Za obilen obisk se priporoča cenj. dijaštvu in staršem:

PODRUŽNICA CIRILOVE TISKARNE,
Aleksandrova cesta 6.

TISKARNA SV. CIRILA,
Koroška cesta 5.

imel lačen želodec in slaboten glas, s katerim je vsak dan obljuboval svoji dobrotnici isto dragoceno plačilo: »Predno bom umrl, vas bom še poljubil.« Poln dvomov in očitkov nad svojim nesrečnim vedenjem profesor med tem ni vedel, kaj naj stori. Ni vedel, ali naj odide, ali ostane, ali se bo gospa vrnila, ali ne, ali bi bilo brezobzirno, če bi jo šel iskat, ali ne. Gledal je v jezero, kot bi hotel vprašati ribe za svet. Gledal je na goro, če se bo pri kakem hišnem oknu prikazala Luiza ali kdo drugi, da bi ga povprašal po njej. Nato pa je šel končno gledat, kako igrajo. Vsak igralec je bulil v svoje štiri karte, ki jih je imel v levici, drug nad drugo tako, da je druga in tretja toliko gledala ven, da jo je lahko spoznal; in vsak je previdno prijel s palcem in kazalcem gornji ogel zadnjih dveh kart in vzel z združeno kretnjo zapestja in prsta, četrto neznano izpod tretje prav počasi, kot bi šlo na življenje in smrt, ter silno slovesno s primernimi vzdihljaji ponavljal: Tako n. pr. don Guiseppa, ki je potreboval pik: »Rdeča kolje in črna da ven.« Druga dva pa, ki sta hotela karo in srce: »Črna kolje, rdeča da ven.«

Profesorju je prišlo na misel, da ima tudi on v roki skrito karto, as-atut, o kateri še ne ve, ali jo bo dal ven, ali ne. Ima oporoko starega Maironija. Nekaj dni po smrti gospe Terezije mu je Franco rekel, naj ga uniči in nikdar ničesar ne omeni njegovi ženi. Ubogal je samo v toliko, da je molčal. Dokument pa je še obstojal, ne da bi Franco vedel za to. Njegov lastnik si je namreč vtepel v glavo, da bo počakal, kako se bodo razvili dogodki, ali se bo med Cressognom in Orio sklenil mir, ali pa bo mogoče Franco zašel v revščino, če bo sovražnost še dalje trajala. In v zadnjem slučaju bi on nekaj storil. Kaj bi storil, tega še ni vedel. Gojil je v svoji glavi različne neumne načrte ter čakal, da bo ta ali oni dozoril v pravem času in na pravem kraju.

Tedaj pa, ko je gledal, kako Franco igra, se je čutil, kako je ta človek, ki ves gori v želji, da bi dobil karovega kralja, zavrgel ono dragoceno karto, in ki ni niti dopustil, da bi njegova žena kaj vedela o tem. Pripisoval je ta molk njegovi previdnosti in želji, da bi skril veliko dejanje. In četrto ga je Franco večkrat osorno ozmerjal in je čutil, da ga ne upošteva mnogo, ga je vendar gledal z nekim spoštovanjem, polnim ponižnega oboževanja. Franco je prvi odkril četrto karto in zaničljivo vrgel proč vse druge, dočim je don Giuseppe vzkliknil: »Ojoj, črna je!« In obstal je, da je dobil sapo, predno nadalje odkrije, da se prepriča, ali je pik ali tref. Inženjer pa je dvignil iznad kart svoj mirni in smehljajoči obraz in s prstom prav skrivnostno potrkal od spodaj na mizino ploskev, kar je pomenilo: »dobra karta je.« Ko je videl don Giuseppe, da njegov črni ni pik, je vzkliknil: »proklet!« in je tudi vrgel karte proč. »Kakšen smisel ima to, da se jezite, je rekel inženjer. »Saj je tudi tref črni.« Župnik pa je hotel na vsak način zmagati in se je zadovoljil s tem, da je jezo zaklical: »Zmešajte karte, zmešajte karte!« In znova so začeli igro, ki je bila simbol večnega, vesoljnega boja med črnim in rdečim.

Mirno je tedaj počivalo jezero, pokrito in zavito v senco. Samo tam na vzhodu je žarelo daljno, visoko pogorje Lario v zlati in vijoličasti zarji. Prvi večerni severni vetri so premikali liste trpljenke, valovili sivo gladino jezera in prinašali sveži gozdni vzduh. Profesor je odšel nekoliko prej, preden se je vrnila Luiza. Na stopnjicah Pomodora je srečala jokajočo deklico, ki je kričala: »Moj oče bo ubil mojo mater!«

Šla je z deklico v njihovo hišo pri Materi božji Romita in ukrotila moža, ki je iskal z odprtim nožem v roki svojo ženo, ne toliko radi slabe juhe, kakor radi slabega odgovora. Luiza je pripovedovala svojemu možu in donu Giuseppiju zadnje dejanje drame, njen razgovor z ženo, ki je zbežala in se skrila v hlevu.

»Oh, Regina, kje pa si?«

»Tu sem.«

»Kje tu?«

»Tu.«

Trepetajoči glas je prihajal izpod krave. In res je žena čepela tam.

»Torej, pridi ven!«

»Ne, gospa.«

»Zakaj?«

»Bojim se.«

»Pridi ven, mož te hoče poljubiti.«

»Mene ne.«

Tedaj je poklicala Luiza moža.

»Pojdi in poljubi jo pod kravo.«

Mož jo je poljubil, dočim je stokala žena v strahu, da jo bo ugriznil: »Saj me vendar ne bo ugriznil, kaj ne!«

»Kakšen hudiček je gospa Luiza!« je rekel don Giuseppe. Zadovoljen je bil z užitkom, ki ga je imel pri

igri. Nežno se je pogladil po svojih bokih in po trebuhu, ki je bil skromno okrogel. In tedaj se je spomnil ta mali človek iz starih časov na drugi vzrok svojega obiska. (Dalje prihodnjič.)

Širite „Našo Stražo“!

Dva dijaka se sprejmeta pod ugodnimi pogoji na stanovanje in hrano. Koroševa ulica 2-III. desno pri M. Košak. 394

Vinski sodi, novi in stari, se prodajo po ceni. »Pod lipo« št. 9, Maribor. 393

Kavarna »Mestni park«. Vsak dan svira znani Šlager-Trio »Santo-Ledovski-Simek« od 21. do 1. ure in popoldne (pri lepem vremenu) od 17. do 19. ure.

Lastni dom. Lične malodružinske hiše zida takoj, ko se prijavijo resni reflektanti. Ponudbe na kreditno in stavbno zadrugo »Mojmir«, Maribor, Rotovski trg 1.

Splošni stavbeni fond za preskrbo revnih brezstanovanjcev je ustanovila kreditna in stavbna zadruga »Mojmir« v Mariboru. 399

Vsi p. n. gg. lovci, kateri so v tekočem meseceu kupili pri meni gotove ali s smodnikom napolnjene patrone, se uljudno naprošajo, da mi prinesejo iste nazaj, ker se je pripetila ena nezgoda in hočem ugotoviti, kaj je temu krivo. — Josip Sternač, Maribor. 401

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—I. 107

Po 8 Din. 1 liter prvovrstnega, z jamčeno pristnega dalmatinskega vina se toči od sedaj v znani dalmatinski kleti Jos. Povođnik, Mesarska ul. 5. Istotam se dobe vedno vsakovrstni dalmatinski zakuski po sedaj za 20% znižani ceni. Posebnost te kleti je, da se dobe v njej dnevno pečene sveže morske ribe in dalmatinsko pristno oljčno olje liter Din. 24.—.

Moške klobuke

najnovjših oblik, po najnižjih cenah kupite pri tvrdki Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

Armin Ellinger

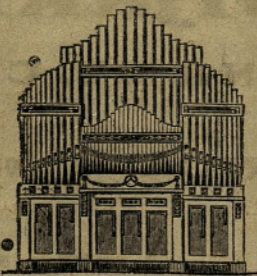
trgovina usnja in čevlarskih potrebščin

Kralja Petra trg 9. MARIBOR Kralja Petra trg 9.

Klobuke, čevlje, perilo, dežne plašče, dežnike, kravate, nogavice itd.

kupite najugodnejše pri

Jakob Lah
Maribor, Glavni trg 2.

Orglarski mojster

Josip Brandl Maribor

Strossmayerjeva ulica 5.

**Ali sem že obno-
vil naročnino**

Dr. Fran Marinič

zopet redno ordinira v Trubarjevi ulici 11 od 9. do 11. 3—1 in od 2. do 4. ure popoldne. 391

Mestni zdravstveni nadsvetnik

Dr. Albert Leonhard

strokovni zdravnik za ženske bolezni, fizioterapevtski institut

Maribor, Aleksandrova c. 14

telefon 178,

ordinira ob delavnikih: predpoldne od 9. do 10. ure, popoldne ob 15. do 16. ure (1/3. do 4. ure).

Jabolka, slive in orehe

kupim po dnevni ceni vsako množino in vsake vrste, kakor tudi lesnike za sadjevec. Ponudbe: Franjo Rudl, eksport sadja. Maribor, Aleksandrova cesta 35. 382

Univ. med.

Dr. Valerija Valjavec

specijalistinja za otroške bolezni, em. asistentinja na pediatriški kliniki univerze v Strasbourgu, — ordinira v

Mariboru, Maistrova ul. 13

od 11. do 12. in od 1. do 16. ure.

Priporoča se Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobi (Korpus v). Da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih c nah: 65 cm veliki po 550 D, 75 cm veliki po 600 D, 80 cm veliki 700 in 800 D, 90 cm veliki po 800 D, 100 cm veliki po 950 D in po 1280 D, 120 cm velik po 1700 D.

Stenski križi

z leseno podobo (Korpusom) stanejo: Velikost 80 cm po 42 in 77 D, 95 cm po 55 in 80 D, 80 cm po 77 in 100 D, 95 cm po 95 in 115 D, 40 cm po 140 D.

Stenski križi

z kovinasto podobo stanejo v različnih velikostih po 4, 12, 18 in 24 D.

Stoječi križi

z kovinasto podobo stanejo v različnih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 50 in 86 D.

Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se tople priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, naj kupi v Tisk. sv. Cirila v Mariboru.

ZAHVALA.

Za sočutje ob izgubi naše ljube
rajnke se iskreno zahvaljujemo.

Maribor, 21. avg. 1925.

Druzovičevi, Turuškovi, Bašovi.